

IMPROVE THE CAPACITY OF DEVELOPING TRAINING PROGRAM IN CURRENT UNIVERSITIES

NÂNG CAO NĂNG LỰC PHÁT TRIỂN CHƯƠNG TRÌNH ĐÀO TẠO CHO GIẢNG VIÊN Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC HIỆN NAY

Lương Thị Lan Huệ
Trường Đại học Quảng Bình

ABSTRACTS: *Developing training programs according to competency standards is an indispensable condition to meet the needs of society and reflects the global trend in education today. The paper analyzes the need for improving capacity of developing curriculum for faculty and the content that needs to be fostered for lecturers on curriculum development in today's universities.*

Key word: *Program, education program, program development, training program development, teacher capacity development.*

TÓM TẮT: *Phát triển chương trình đào tạo theo chuẩn năng lực là điều kiện tất yếu, đáp ứng yêu cầu của xã hội đồng thời phản ánh xu thế toàn cầu trong giáo dục hiện nay. Bài viết phân tích sự cần thiết của việc nâng cao năng lực phát triển chương trình cho giảng viên và các nội dung cần bồi dưỡng cho giảng viên về phát triển chương trình đào tạo ở các trường đại học hiện nay.*

Từ khóa: *Chương trình, chương trình đào tạo, phát triển chương trình, phát triển chương trình đào tạo, phát triển năng lực giáo viên.*

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chương trình là một trong những thành tố quan trọng quyết định đến chất lượng dạy học và đào tạo của các trường đại học. Tuy vậy, việc phát triển chương trình ở các trường đại học vẫn còn là một vấn đề mới mẻ. Nhiều chương trình đào tạo còn mang tính hàn lâm nhưng lại duy trì trong thời gian dài, chậm đổi mới, cải tiến. Hiện nay, đổi mới nội dung chương trình, phương pháp dạy học, kiểm tra đánh giá là một yêu cầu tất yếu và đã được thể hiện trong chiến lược phát triển giáo dục Việt Nam giai đoạn 2011-2020.

Để triển khai việc đổi mới trong xây dựng và phát triển chương trình đào tạo đại học, ngày 16/4/2015, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành Thông tư 07/2015/TT-

BGDĐT Quy định khối lượng kiến thức tối thiểu, yêu cầu về năng lực mà người học đạt được sau khi tốt nghiệp. Như vậy, phát triển chương trình gắn liền với chuẩn đầu ra đã được đề ra như một yêu cầu bắt buộc có tính sống còn của các trường đại học. Điều này cũng đồng nghĩa với việc mỗi giảng viên cần có năng lực phát triển chương trình theo định hướng ứng dụng. Do đó, nâng cao năng lực phát triển chương trình đào tạo cho đội ngũ giảng viên là một nhu cầu cấp thiết ở các trường đại học hiện nay.

2. NỘI DUNG

2.1 Sự cần thiết của việc nâng cao năng lực phát triển chương trình đào tạo cho đội ngũ giảng viên ở trường đại học hiện nay

Cuộc cách mạng công nghệ 4.0 đã tạo ra cơ hội cho các trường đại học tiếp cận

nhánh với tiến bộ mới nhất của khoa học công nghệ, phát huy vai trò cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội đồng thời đặt ra thách thức lớn cho các trường đại học nhất là xây dựng nội dung chương trình, phát triển năng lực giảng viên, thiết lập mối liên hệ giữa nhà trường với doanh nghiệp. Thực tiễn cho thấy, phát triển đội ngũ giảng viên là khâu then chốt quyết định chất lượng đào tạo của nhà trường trong đó, nâng cao năng lực phát triển chương trình đào tạo cho giảng viên là một chiến lược của bất kỳ trường đại học nào. Sở dĩ như vậy vì chương trình đào tạo là nội dung của quá trình đào tạo nên nếu chương trình được xây dựng tốt, cập nhật và hiện đại sẽ tạo ra nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu của xã hội. Đời sống xã hội luôn thay đổi, do đó chương trình đào tạo cũng phải thay đổi, phát triển cho phù hợp với yêu cầu xã hội qua mỗi giai đoạn lịch sử. Có thể nói, phát triển chương trình đào tạo đáp ứng nhu cầu xã hội là vấn đề sống còn của các trường đại học. Điều này cũng đồng nghĩa với việc, giảng viên ở trường đại học ngoài năng lực giảng dạy và nghiên cứu khoa học cần phải có kiến thức, kỹ năng phát triển chương trình đào tạo như là một yếu tố bắt buộc.

Tầm quan trọng của việc nâng cao năng lực phát triển chương trình đào tạo cho đội ngũ giảng viên đã được khẳng định trong Đề án nâng cao năng lực cho đội ngũ giảng viên giai đoạn 2019-2030 của Chính phủ đó là “đến năm 2030 cán bộ quản lý và giảng viên được bồi dưỡng nâng cao năng lực trong đó chú trọng các năng lực của giảng viên về: Phát triển chương trình đào tạo, giảng dạy theo phương pháp hiện đại, nghiên cứu khoa học, ngoại ngữ và công nghệ thông tin”. [3; tr2]. Bên cạnh đó, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã tổ chức nhiều đợt

tập huấn phát triển chương trình cho giảng viên đầu ngành ở các trường đại học. Nhận thức được tầm quan trọng của việc phát triển chương trình đào tạo trong việc thu hút nhu cầu người học, thời gian qua các trường đại học đã bắt đầu chú trọng đến hoạt động phát triển chương trình đào tạo của nhà trường. Đến nay, có nhiều trường đại học đã chủ động tổ chức hội thảo về phát triển chương trình đào tạo theo các chuyên ngành. Tuy vậy, công tác phát triển chương trình đào tạo ở các trường đại học vẫn chưa đạt được kết quả như mong đợi. Kết quả kiểm định chất lượng giáo dục của các trường đại học cho thấy chương trình đào tạo vẫn chưa gắn chặt với đời sống kinh tế xã hội, chưa chuyển mạnh sang đào tạo theo nhu cầu xã hội, nội dung chương trình còn nặng lý thuyết, nhẹ thực hành, chưa chú trọng giáo dục kỹ năng sống, phát huy tính sáng tạo, năng lực thực hành của sinh viên. Một trong những nguyên nhân dẫn đến thực trạng trên là do nhiều giảng viên chưa có nền tảng kiến thức, kỹ năng phát triển chương trình theo định hướng phát triển năng lực, phẩm chất người học. Hay nói cách khác ở các trường đại học còn thiếu giảng viên được đào tạo chuyên sâu về xây dựng chương trình.

Từ những phân tích trên cho thấy công tác phát triển chương trình đào tạo ở các trường đại học trong bối cảnh hiện nay trở thành nhu cầu cấp thiết. Chương trình cần thay đổi theo hướng đáp ứng chuẩn đầu ra, hướng đến hình thành và phát triển năng lực vận dụng giúp cho sinh viên sau khi ra trường có thể làm việc được ngay trong môi trường thực tiễn. Trước hết, mỗi giảng viên phải là một chuyên gia về chương trình, có kiến thức thực tiễn, tạo lập mối quan hệ bền vững với doanh nghiệp, các cơ sở tuyển

dụng để xây dựng chương trình đáp ứng nhu cầu xã hội.

2.2. Một số nội dung cần bồi dưỡng phát triển chương trình đào tạo cho giảng viên ở các trường đại học

Một là, bồi dưỡng cho giảng viên các quan điểm, chủ trương của Đảng, Nhà nước, Bộ Giáo dục và Đào tạo về phát triển chương trình đào tạo ở bậc đại học

Quan điểm, chủ trương của Đảng, Nhà nước, sự chỉ đạo của Bộ Giáo dục và Đào tạo đóng vai trò đặc biệt quan trọng trong việc định hướng, chỉ đạo các trường đại học đổi mới nội dung chương trình, phương pháp giảng dạy. Vì vậy, mỗi giảng viên cần phải được quán triệt các văn bản chỉ đạo của cấp trên liên quan đến chương trình đào tạo để có định hướng đúng trong xây dựng và phát triển chương trình dạy học. Có thể kể đến các văn bản quan trọng sau:

- Nghị quyết số 29 về Đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục đào tạo của Ban Chấp hành trung ương khóa XI chỉ rõ: “Đổi mới chương trình nhằm phát triển năng lực và phẩm chất người học, hài hòa đức, trí, thể, mỹ, dạy người, dạy chữ và dạy nghề. Đổi mới nội dung giáo dục theo hướng tinh giản, hiện đại, thiết thực, phù hợp với lứa tuổi, trình độ và ngành nghề, tăng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Chú trọng giáo dục đạo đức, nhân cách, tri thức pháp luật với ý thức công dân” [4; tr6].

- Luật Giáo dục năm 2019 quy định: “Chương trình giáo dục phải đảm bảo tính khoa học và thực tiễn, kế thừa, liên thông giữa các cấp học, trình độ đào tạo; tạo điều kiện cho phân luồng, chuyển đổi giữa các trình độ đào tạo, ngành đào tạo và hình thức giáo dục trong hệ thống giáo dục quốc dân để địa phương và cơ sở giáo dục chủ động

triển khai kế hoạch giáo dục phù hợp; đáp ứng mục tiêu bình đẳng giới, hội nhập quốc tế” [5; tr2].

- Thông tư số 39/2020/TT-BGDĐT ngày 9 tháng 10 năm 2020 về Quy định tiêu chuẩn đánh giá chất lượng chương trình đào tạo từ xa trình độ đại học ghi rõ rằng: “Chất lượng của chương trình đào tạo là đáp ứng mục tiêu chung, mục tiêu cụ thể và chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo, đáp ứng theo yêu cầu của quy định Luật Giáo dục đại học và Khung trình độ quốc gia Việt Nam phù hợp với nhu cầu sử dụng nguồn nhân lực của xã hội” [2; tr3].

- Công văn số 1075/KTKĐCLGD-KĐDH ngày 28 tháng 6 năm 2016 về việc hướng dẫn tự đánh giá chương trình đào tạo quy định các trường đại học chủ động triển khai kỳ rà soát, đánh giá chương trình đào tạo, đưa ra nhận định về những điểm mạnh, chỉ ra những tồn tại, giải thích nguyên nhân. Xác định những vấn đề cần cải tiến chất lượng và đề ra những biện pháp để cải tiến chương trình đào tạo.

Những quan điểm chỉ đạo của Đảng, nhà nước, của Bộ Giáo dục và Đào tạo về phát triển chương trình đào tạo là cơ sở quan trọng đối với nhiệm vụ đổi mới giáo dục đại học hiện nay.

Hai là, bồi dưỡng cho giảng viên kiến thức chung về chương trình đào tạo đại học

Những kiến thức cơ bản mà mỗi giảng viên cần phải nắm vững khi tham gia phát triển chương trình đào tạo đó là khái niệm về chương trình đào tạo, phát triển chương trình đào tạo, các nguyên tắc, nhiệm vụ của giảng viên trong phát triển chương trình đào tạo. Những kiến thức này giúp cho giảng viên có cái nhìn tổng quan, toàn diện về chương trình đào tạo cũng như nắm được

các công việc cụ thể của mỗi giảng viên khi tham gia phát triển chương trình đào tạo.

Hiện nay có nhiều quan điểm khác nhau về chương trình đào tạo, có thể liệt kê một số quan điểm như sau:

Theo Thông tư 12/2017/TT-BGDĐT về kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục đại học chỉ rõ “Chương trình đào tạo ở một trình độ cụ thể của một ngành học bao gồm: mục tiêu, chuẩn đầu ra, nội dung, phương pháp và hoạt động đào tạo, điều kiện cơ sở vật chất - kỹ thuật, cơ cấu tổ chức, chức năng, nhiệm vụ và các hoạt động học thuật của đơn vị được giao nhiệm vụ triển khai đào tạo ngành học đó” [1;tr1]. Từ đó, có thể hiểu chương trình đào tạo bậc đại học là toàn bộ các hoạt động được thiết kế cho một khóa học cụ thể nào đó. Hạt nhân của chương trình đào tạo đại học là hệ thống các học phần và các hoạt động ngoài chương trình chính khóa nhằm trang bị cho sinh viên những kiến thức, phẩm chất, năng lực phù hợp với chuyên ngành lựa chọn.

Phát triển chương trình đào tạo được hiểu là quá trình liên tục hoàn thiện chương trình đào tạo, là xem xét, phân tích, điều chỉnh, bổ sung, cập nhật, cải tiến chương trình để cho chương trình đào tạo hoàn thiện hơn phù hợp với nhu cầu của người học, sở thích, đặc điểm tâm sinh lý của người học, đáp ứng được nhu cầu của xã hội. Thực chất của phát triển chương trình đào tạo ở bậc đại học là quá trình nghiên cứu, rà soát, chỉnh sửa và xây dựng chương trình mới hoàn chỉnh hơn, đáp ứng yêu cầu thực tiễn của người dạy và người học trong tình hình, bối cảnh mới.

Thực tiễn hoạt động đào tạo cho thấy, phát triển chương trình đào tạo có rất nhiều thao tác, công đoạn tạm dùng các thuật ngữ

như rà soát, nghiên cứu, điều tra, chỉnh sửa, bổ sung, cập nhật trong đó, cốt lõi phát triển chương trình đào tạo ở các trường đại học có hai cấp độ đó là chỉnh sửa nhỏ và chỉnh sửa lớn.

Chỉnh sửa nhỏ là cách thức mà các khoa, giảng viên, bộ môn sau một năm học cùng ngồi lại với nhau để tiến hành rà soát, nghiên cứu, chỉnh sửa một số chi tiết nhỏ bất cập trong chương trình hiện hành ví dụ như chỉnh sửa lại một nội dung trong học phần không còn phù hợp, thêm mới một nội dung nào đó vào trong học phần, chỉnh sửa chuẩn đầu ra học phần, cập nhật lại tài liệu tham khảo. Với hình thức chỉnh sửa này các khoa, bộ môn chủ động, sau đó gửi biên bản, sản phẩm chỉnh sửa lên phòng Đào tạo. Phát triển chương trình ở cấp độ chỉnh sửa nhỏ diễn ra hàng năm.

Chỉnh sửa lớn là cách thức nhà trường phối hợp với khoa, bộ môn để tiến hành tổng rà soát, chỉnh sửa, bổ sung cập nhật một số nội dung cơ bản trong chương trình đào tạo nhằm đáp ứng với yêu cầu thực tiễn và đổi mới của giáo dục đào tạo. Ví dụ như thay đổi hình thức, cấu trúc của chương trình đào tạo theo mẫu thống nhất chung toàn trường, thay đổi tổng số tín chỉ sinh viên phải hoàn thành một chương trình đào tạo hoặc thêm mới một số môn học đáp ứng yêu cầu xã hội. Với hình thức chỉnh sửa này Nhà trường chủ trì, khoa, bộ môn tiến hành biên soạn sau đó gửi hồ sơ phát triển chương trình về phòng Đào tạo thẩm định lần cuối. Chỉnh sửa lớn cũng có nghĩa là một cuộc tổng rà soát liên quan đến nhiều yếu tố khác như ý kiến nhà tuyển dụng, cựu sinh viên, điều tra vị trí, việc làm của sinh viên tốt nghiệp các khóa trước, kinh nghiệm giảng dạy của giảng viên, ý kiến

chuyên gia. Phát triển chương trình với nghĩa là chỉnh sửa lớn thường tiến hành 5 năm một lần hoặc do yêu cầu đổi mới giáo dục của Bộ Giáo dục và Đào tạo chỉ đạo. Như vậy, phát triển chương trình dù ở cấp độ nào cũng là công việc tiến hành thường xuyên, liên tục nhằm nâng cao chất lượng đào tạo của nhà trường cũng như làm cho chương trình đáp ứng yêu cầu dạy học trong bối cảnh mới đáp ứng nhu cầu nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội.

Ba là, bồi dưỡng giảng viên về quy trình phát triển chương trình đào tạo ở bậc đại học

Mỗi giảng viên cần nắm được quy trình phát triển chương trình đào tạo bậc đại học thông qua 5 bước sau đây:

Bước 1: Phân tích bối cảnh

Chương trình đào tạo phải phù hợp với thể chế chính trị, trình độ phát triển kinh tế - xã hội, khoa học, truyền thống văn hóa, yêu cầu chuyên môn, nhu cầu nhân lực của thị trường lao động. Muốn vậy, người làm chương trình phải tiến hành khảo sát, thu thập và xử lý thông tin về các nội dung như nhu cầu người sử dụng lao động, yêu cầu chuyên môn, năng lực cần có của người học, nghiên cứu tham khảo chương trình đào tạo của các trường đại học khác. Từ đó, đối sánh với chương trình hiện tại xem có những ưu, nhược điểm nào để làm cơ sở thiết kế chương trình đào tạo phù hợp, hiện đại nhất. Ngoài ra, khi xây dựng, phát triển chương trình đào tạo các cơ sở đào tạo, khoa, bộ môn cần căn cứ góp ý các bên liên quan khác như sinh viên, phụ huynh, chuyên gia, giảng viên để xây dựng chương trình phù hợp với yêu cầu thực tiễn. Thực tiễn luôn thay đổi vì vậy, chương trình cần được rà soát định kỳ hằng năm để có điều

chỉnh bổ sung kịp thời.

Bước 2: Thiết kế, phát triển khung chương trình

Khung chương trình là tổng hợp tất cả các yếu tố cấu thành một chương trình đào tạo. Thông thường khung chương trình đào tạo đại học có các nội dung như:

1) Tên chương trình; trình độ đào tạo; ngành đào tạo; mã ngành; loại hình đào tạo.

2) Mục tiêu đào tạo: Mục tiêu chung; mục tiêu cụ thể (phẩm chất, kiến thức, kỹ năng).

3) Thời gian đào tạo.

4) Khối lượng kiến thức phải tích lũy.

5) Đối tượng tuyển sinh.

6) Quy trình đào tạo, điều kiện tốt nghiệp.

7) Thang điểm.

8) Nội dung chương trình.

9) Kế hoạch giảng dạy.

10) Danh sách đội ngũ giảng viên thực hiện chương trình.

11) Cơ sở vật chất phục vụ giảng dạy.

12) Tài liệu tham khảo.

13) Hướng dẫn thực hiện chương trình.

Tóm lại, kết quả của giai đoạn thiết kế chương trình đào tạo sẽ là một bản chương trình đào tạo cụ thể, nó cho biết mục tiêu dạy học, nội dung dạy học, phương pháp dạy học, các điều kiện và phương tiện hỗ trợ, phương pháp kiểm tra đánh giá kết quả học tập cũng như việc phân phối thời gian dạy học.

Bước 3: Thiết kế, phát triển đề cương chi tiết

Trong chương trình đào tạo, đề cương chi tiết được xem là hạt nhân, là phần quan trọng nhất. Bởi vì, đề cương chi tiết là hệ thống các kiến thức, phẩm chất, năng lực

cần hình thành, phát triển cho sinh viên. Hệ thống các học phần sinh viên sẽ học tập trong quá trình đào tạo của nhà trường cũng phản ánh nội dung, phương pháp đào tạo của nhà trường. Do đó, một trong những yêu cầu của giảng viên khi phát triển đề cương chi tiết là phải nắm được mục tiêu yêu cầu của chuyên ngành đào tạo, biết được xã hội, nhà tuyển dụng cần năng lực, phẩm chất gì ở người lao động để thiết kế các mô đun kiến thức trong đề cương chi tiết cho phù hợp. Quan điểm phát triển chương trình theo cách tiếp cận năng lực là dạy những gì sinh viên cần chứ không phải dạy những gì giảng viên có. Vì vậy, cần thiết kế các đề cương chi tiết đáp ứng mục tiêu ngành học, đáp ứng nhu cầu xã hội và nhu cầu học tập của sinh viên.

Bước 4: Thực hiện chương trình giảng dạy

Sau khi chương trình được ban hành việc triển khai thực thi chủ yếu là người dạy, bộ môn. Để thực thi chương trình có hiệu quả người dạy cần nghiên cứu kỹ chương trình môn học chuẩn bị các điều kiện để thực hiện.

Bước 5: Đánh giá, cải tiến

Đánh giá chương trình là một phần phát triển chương trình. Tùy theo cách tiếp cận trong xây dựng chương trình học cũng như quan điểm giáo dục mà người ta quyết định đánh giá cái gì, đánh giá như thế nào? Những người theo cách tiếp cận nội dung thì quan tâm đến việc nội dung chương trình được người học tiếp nhận như thế nào? Người quan tâm đến mục tiêu thì xem người học có đạt được mục tiêu đề ra không? Người theo quan điểm phát triển thì quan tâm đến việc người học đã phát triển được những năng lực, kỹ năng gì? Tuy vậy,

dù bất luận theo quan điểm nào người đánh giá phải trả lời hai câu hỏi đó là chương trình đào tạo, chương trình môn học có đưa lại hiệu quả mong muốn hay không? Cần cải tiến chương trình đào tạo, chương trình môn học theo hướng nào?

Dựa vào quá trình thực hiện và kết quả đầu ra của người học để xem xét chương trình đào tạo có phù hợp với người học không? Có hiệu quả không? Từ đó rút ra kinh nghiệm tiếp tục điều chỉnh chương trình cho phù hợp với thực tiễn. Lưu ý rằng, việc đánh giá chương trình đào tạo không phải chỉ chờ đến giai đoạn cuối cùng này mà cần được thực hiện trong mọi khâu. Chẳng hạn, ngay trong khi thực thi có thể chương trình sẽ tự bộc lộ những nhược điểm của nó, hay qua ý kiến đóng góp của người học, người dạy có thể biết phải hoàn thiện nó như thế nào. Sau đó, khi khoá học kết thúc thì việc đánh giá tổng kết cả một chu kỳ này phải được tiến hành tổng thể. Người dạy, người xây dựng và quản lý chương trình đào tạo phải luôn tự đánh giá chương trình ở mọi khâu qua mỗi buổi học, mỗi năm, mỗi khoá học để rồi vào năm học mới kết hợp với khâu phân tích tình hình, điều kiện mới sẽ lại hoàn thiện hoặc xây dựng lại mục tiêu đào tạo. Rồi dựa trên mục tiêu đào tạo mới, tình hình mới lại thiết kế lại hoặc hoàn chỉnh hơn chương trình đào tạo.

3. KẾT LUẬN

Nâng cao chất lượng dạy học không chỉ có đổi mới phương pháp dạy học, cách thức quản lý, kiểm tra và đánh giá mà còn phải đổi mới chương trình đào tạo. Cho đến nay, vấn đề đổi mới chương trình đào tạo phù hợp với nhu cầu của xã hội, của người học vẫn còn nhiều bất cập, bỏ ngõ. Hiện nay những đòi hỏi cấp thiết của việc đổi mới

giáo dục theo xu hướng giáo dục tiếp cận và phát triển năng lực người học đã bắt buộc chúng ta phải xác định tầm quan trọng của mỗi nhà trường, mỗi giảng viên trong việc

phát triển chương trình giáo dục để có thể hiện thực hóa mục tiêu giáo dục một cách hiệu quả nhất.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017), *Thông tư 12/2017/TT-BGDĐT về kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục đại học*, Hà Nội.
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2019), *Thông tư số 39/2020/TT-BGDĐT ngày 9 tháng 10 năm 2020 về Quy định tiêu chuẩn đánh giá chất lượng chương trình đào tạo từ xa trình độ đại học*, Hà Nội.
- [3] Chính phủ (2019), Quyết định phê duyệt Đề án nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên, cán bộ quản lý các cơ sở giáo dục đại học đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo giai đoạn 2019-2020.
- [4] Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Nghị quyết Hội nghị trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo* (Nghị quyết số 29-NQ/TW, ngày 4/11/2013), Hà Nội.
- [5] Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2019), *Luật Giáo dục*, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

Liên hệ:

ThS. Lương Thị Lan Huệ

Khoa Luật, Trường Đại học Quảng Bình

Địa chỉ: 312 Lý Thường Kiệt, Đồng Hới, Quảng Bình

Email: lanhue.qbu@gmail.com

Ngày nhận bài: 08/01/2021

Ngày gửi phản biện: 12/01/2021

Ngày duyệt đăng: 27/11/2021